Naklonite deci zdrave in srečne počitnice

POMEN DEČJIH POČITNIŠKIH KOLONIJ. — KAKO IZPOLNITI DECI LETOS SRČNO ŽELJO? — OB TOMBOLI POMLADKA RDEČEGA KRIŽA.

Maribor, 26. maja.

Koliko veselje je bilo lani v prvi polovici avgusta, ko se je mariborska deca vračala s počitnic ob morju. Mnogim bo še v spominu, kako srečni in kipeče zdravi so se vrnili dečki iz Kaštel-Lukšića, kjer so se solnčili in kopali dober mesec dni. Ob prihodu je na drugače tako mrkem kolodvoru vladala sreča v pravem pomenu besede. Stariši so bili srečni in veseli okrepčanih otrok, v otrocih je pa kipelo zdravje in veselje.

In ko je bila že vsa deca davno doma, ko je bilo pri premnogih že v težkem in trdem teku vsakdanje življenje, ko se je že jesen naznanjala in ko solnce ni niti spominjalo več na ono žarko oblo tam ob morju, vedno je še naša deca s prisrčnim veseljem in živim spominom kramljala o prekrasnih tednih ob morju. Z lic je izginila zdrava barva, v otroških srcih je pa ostal spomin, združen z nado.

Oni, ki so že bili na počitnicah ob morju, ne morejo misliti brez strahu in velike bolesti: Enkrat je bilo — in nikdar več! — Oni, ki še niso bili, se pa krčevito oklepajo nade, da pridejo sedaj na vrsto, da bodo tako srečni, zdravi in veseli, kakor so drugi, ki še vedno govorijo o Kaštelu, Krku, solncu, morju, zdravju.

*

Na vzpodbudo Slovenskega ženskega društva in Pomladka Rdečega križa hodi mariborska deca že od l. 1926. na počitnice ob morje.

Prva obmorska počitniška kolonija je bila za dečke v Jelsi na otoku Hvaru, za deklice pa v Krku. Lani so bili dečki v Kaštelu, deklice pa kakor prejšnje leto. Lanska kolonija mariborske dece ob morju je bila na obeh krajih precej večja, ker je mestna občina naklonila večjo podporo, in tako je dovolj razumljiv prej označen pomen počitnic ob morju med mariborsko deco.

Ker imajo druga mesta ob morju svoja dečja počitniška zavetišča — Ljubljana n. pr. dve baraki v Omišlju — smo se že lani ob tem času udajali nadi, da bo tudi naše mesto dobilo prejkoprej tako streho za svojo solnca in zdravja željno deco. Čas hiti, v svoji naglici ne odstranjuje težav, prej jih napravi — in tako smo danes tam, kjer smo bili lani ob tem času.

*

Oni, ki dobro poznajo otroško dušo, vedó, da smo še na slabšem, da nam je skrb in odgovornost še večja. **Kar se deci enkrat nakloni, to se ji ne sme več vzeti.** Dati je treba več, nikakor pa ne manj!

Stariši se javljajo trumoma — na stotine — da bi dosegli za svoje otroke počitnice ob morju. Za ugoditev vseh prošenj bi bilo še — 10 kolonij premalo. Pomladek Rdečega križa je pošiljal do sedaj vsako leto po eno počitniško kolonijo, letos bi pa rad poslal dve. **To je odvisno od tombole,** ki se bo vršila v nedeljo, 3. junija. Ta tombola spada gotovo med najkoristnejše in najpotrebnejše, kdor pa misli samo na srečolov, ta jo pa mora upoštevati radi lepih dobitkov, razstavljenih v izložbi tvrdke »Weka« na Aleksandrovi cesti, in radi nizke cene srečk.

Ko se srečke te dni prodajajo, naj odrasli ne pozabijo na čut in dolžnost do dece, naj ne razočarajo nežnih src in ne ubijejo trdne nade v zdrave in srečne počitnice.

Felberjev otok

Otok v Dravi pri Kamnici, ki ga je kupila mariborska mestna občina, imenuje naše ljudstvo »Felberjev otok«, Nemci pa mu pravijo »Felberinsel«.

Splošno se domneva, da je dobil otok pridevnik po kakem svojem lastniku Felberju, kar je pa bržčas pogrešno, zakaj, dasi je rodbinsko ime Felber v Mariboru staro, je imel otok davno pred priselitvijo prvega Felberja v naše kraje že to ime. Verjetnejše je, da izhaja ime otoka iz nemške besede »der Felber« ali »Fälbar«, kar je po naše bela vrba ali rakita, (salix alba). V širšem pomenu pa označuje Nemec s tem imenom sploh vse vrste visokoraslih svetlih vrb. Brez dvoma je dalo ljudstvo otoku ime po vrbah, ki je bil z njimi gosto porasel. Felber(n) insel bi se slovenski pravilno glasilo »Vrbov otok« ali morda tudi »Rakitnik«.

Ker bo na Felberjevem otoku mariborska občina zgradila javno kopališče, je začelo občinstv ougibati, kako bi se odslej imenoval ta otok. In imamo že dve ponudbi: »Kačji otok« in »Dravski otok«.

»Kačji otok«. — Ime za kopališče ni priporočljivo in vabljivo ter večini kopalcev gotovo ne bi bilo všeč. Sicer pa pridevnik »kačji« z ozirom na naš otok niti resničen ni. Puff piše v svojem delu »Marburg in Steiermark, seine Umgebung, Bewohner und Geschichte (1847) o Felberjevem otoku sledeče« »...kommt man nahe der Mündung des Gamserbaches nach Gams. Gegenüber liegt in der Drau die Felberinsel mit ihren uralten, ehrwürdigen Baumgängen, mit ihrem üppigen Pflanzenwuchse, mit ihren der Sage nach in den Klüften hausenden ungewönlichen Nattern«. Da je bila pravljica o nenavadnih kačah res zgolj pravljica, izpričuje Puff sam z zaključnim stavkom: »Hier (na Felberjevem otoku) wurden öfters Volksfeste gehalten«. Med kačami pa Mariborčani gotovo niso prirejali veselic, tem manj, ker so imeli za to dovolj pripravnih krajev brez kač. — Mislim torej, da imena »Kačji otok« ne velja jemati v poštev.

»Dravski otok«. — Tudi ta naziv nima pravega smisla, ker ima Drava nešteto otokov, zlasti niže Ptuja. Razen tega otokom običajno ne pritikamo pridevnikov po vodi, ki jih obdaja. To bi bilo edino potrebno za označbo dveh sosednjih otokov, ki ležita v otočju dveh vodà. Narod pravi svojim otokom navadno sploh kar — otok. Tako je Blejcu, »otok bleški« kratko otok, enako poznajo cerkniški Jezerci le svoj otok. Tudi poudarek, da naj se Felberjev otok zato imenuje zanaprej »Dravski otok«, ker je med vsemi otoki Drave najkrasnejši, ni na nobeno stran upravičen: saj pridevnik dravski niti najmanj ne bi dajal otoku pečata krasote. — Zato lahko izločimo tudi ime »Dravski otok«.

Na vsak način pa mora seveda izginiti dosedanji pridevnik otoka — »Felberjev«. Tudi Vrbolok ali Rakitnik ne bi bilo pravo ime, saj danes več ne raste zgolj vrbje na otoku.

Če bi torej iskali otoku za sedanje prilike primeren pridevnik, bi prihajal edino »mariborski« v pretres: 1. otok je res last mariborske občine, 2. s tem tudi last vsega mariborskega prebivalstva, in 3. ker leži otok izven območja našega mesta, torej v tuji katastralni občini, bi označba »mariborski« tudi pravilno očitovala pravega, toda oddaljenega lastnika. Morda bi tudi ne bilo napak »Dravsko kopališče« v razloček »Mestnega kopališča«.

Sicer pa: ne dajajmo Felberjevemu otoku prenagljeno novega imena. Prepričan sem namreč, da bodo naši iznajdljivi kopalci sami to svoje poletno pribežališče po njegovih značilnih svojstvih prav kmalu krstili tako prikladno in ob sebi umevno, da bo sprejela javnost ime brez tehtanja in se bodo pred njim skrili vsi zadevni časopisni ugibljaji.

Seveda bo moralo biti otoku novo ime — slovensko, jeziku in ušesu po volji in ne smešno.

Blisk in grom

(Čudni običaji in govorice v naših krajih.)

Kadar čujemo prvič grmeti, je dobro se po zemlji valjati, — to pomaga zoper grižo. (Pohorje - Kozjak.)

*

Kdor hoče pri »glibajah« (gobah) srečo imeti, se mora prekopicavati, kadar spomladi čuje prvič grmeti. (Prlekija.)

*

Rano grmenje, pozno stradanje. (Slov. gorice.)

*

Kadar grmi, pravijo, da se Bog krega. (Pohorje.)

*

Kadar grmi, čmrli popijejo vso svojo strd. (Konjice.)

*

Ko zablisne, se je treba prekrižati. Nekateri pa vendar trdijo, da to ni varno. Z bliskom preganja namreč Bog hudega duha, ki se skriva za križe, pa tudi za take ljudi, ki se prekrižujejo. Zato se lahko zgodi, da blisk takega človeka ubije, ker se je hudi duh za njim skril. (Sv. Urban pri Ptuju.)

*

Najboljši pripomoček, da strela v kako hišo ne trešči, je lastovičje gnezdo, ki je v njem. (Pohorje.)

*

Če strela udari, se mora z mlekom gasiti, ker voda ogenj še huje uneti. (Mursko polje.)

*

Kosti blagoslovljenega velikonočnega mesa varujejo pred strelo. Prav tako blagoslovljen presmec, ki je pod ali za streho. (Slov. gorice.)

*

V koprivo ne udari. Zato je kopriva najboljši »strelovod« in mora biti že na Veliki četrtek na strehi. (Haloze.)

Pod gaber je varno bežati, ker vanj nikdar ne trešči. Tam je namreč počivala devica Marija (Prlekija.)

*

Pastirji v Ščavniškem dolu so nekdar pravili, da Kulda gromske strele meče, Suarda ognjene strele, Baroda pa ploho izliva. (Trstenjak »Novice 1857.)

*

Blisk je steklena kroglja, ki se v zemljo pogrezne, kadar udari. Sedem let ostane v zemlji, potem pa zopet na svetlo pride in se razpoči — iz nje se pa iztoči cel — sod vina. (Radgona.)

*

Kadar udari, prileti v hišo kamenita strela. Sedem let je pod zemljo, potem pa pririja na svetlo. Nekateri pravijo, da je strela dolga kot senena žrt, drugi pa trdijo, da je majhna na šest oglov in se ž njo da čudovito kresati. (Haloze.)

*

Zelo rado trešči v hram, kjer je rogač (znani hrošč) zaprt. Zato se otrokom prepoveduje nositi hrošča k hiši. (Prlekija.)

*

Strela bo udarila v ono hišo, katere gospodinja prestopi domač prag pred cerkvenim blagoslovom ali vpeljavanjem po porodu. (Pohorje.)

*

V oblakih sta 2 streli: ena je ognjena, druga pa vodena. Prva vžiga, druga pa z veliko močjo vse podere in razruši ter zleti sedem klaftrov globoko v zemljo. Čez sedem let zopet zleti iz zemlje v oblake. Ognjena strela je okrogla, vodena pa podolgasta, na koncu špičasta pa votla. Marsikdo jo je že našel. (Ormož.)

*

Če kdo na Margetino seno vozi, mu bo v skedenj treščilo. (Dravsko polje.)

Mariborsko gledališče

REPERTOAR:

Sobota, 26. maja ob 20. »Lepa pustolovščina« ab. B. Kuponi. Znižane cene.

Nedelja, 27. maja ob 20. uri »Dobri vojak Švejk«. Kuponi. Znižane cene. — Zadnjikrat.

Pondeljek, 28. maja ob 20. uri »Lepa pustolovščina«. **Kuponi. Znižane cene. — Zadnjikrat.**

Binkošti v marib. gledališču. V nedeljo zvečer veliki šlager »Dobri vojak Švejk« zadnjikrat, priporočljiv posebno zunanjim gostom, ki pridejo na letalski dan. Konec pred pol 11. uro. V pondeljek zvečer prekrasna komedija »Lepa pustolovščina«. Za obe predstavi veljajo znižane cene.

»Othello« na mariborskem odru. Mariborska drama je doslej vprizorila pet Shakespearjevih dram: »Sen kresne noči«, »Hamleta«, »Beneškega trgovca« in »Kar hočete«. Kot peto delo nesmrtnega in še danes neprekosljivega dramatika se vprizori »Othello«, ki je bila vedno ena najprivlačnejših oderskih vpesnitev. Z nenavadno spretnostjo, z izrednim psihološkim umevanjem zna Shakespeare takoj v prvih prizorih navezati občinstvo na mogočno dejanje, ki se v hitrih, napetih odlomkih stopnjuje, pada, narašča do končne katastrofe: Oblije nas mrzel pot, ko vidimo pred seboj po krivem umorjeno nedolžno Desdemono, globoko sočustvujemo z junaškim in plemenitim Othellom, ki se razočaran in ves potrt zabode z bodalom in zgrozimo se nad zlobnostjo Jagovo, ki je s svojo podlostjo zasnoval strašen, usodepolen načrt, ki je dovedel do strašne tragedije. — »Othella« bo kreiral g. Grom; Dosdemono gdč. Kraljeva in Jago g. Železnik. Režira g. J. Kovič.

Binkoštni običaji v naših krajih

Na binkoštno nedeljo je dobro, če se pred solnčnim vzhodom umiješ z roso, ki si jo nabral na pšenici. Nikdar se ti ni treba bati solnčnih peg, — če jih pa že imaš, jih izgubil gotovo. (Slov. gorice).

*

Na zvečer pred binkoštno nedeljo opletajo fantje hiše, če pa jim je mogoče priti natihoma v spalnice deklet, pa tudi te »olepšajo« s koprivami in drugo zelenjavo. Enako pa delajo tudi dekleta fantom. (Slov. gor.).

*

Na Duhovo ženejo pastirji zelo zgodaj na pašo. Kdor prižene zadnji na pašo, tega imenujejo »Lukmana«, pastirico pa »Lukmanco«. (Nemci v naših mestih imenujejo binkoštnega zaspanca »Pfingstluken«. Brez dvoma je vzeta ta beseda iz slovenščine.) Zaspancu opletajo kravo in tudi njega samega »okinčajo« z vencem iz smrdljivih cvetlic. Kdor pa prižene prvi na pašo, dobi »velejak«. Pastirji namreč prihranijo na pašnikih posebno pašo, na katero spustijo živino le ob posebnih prilikah. Na Duhovo se pase živina »prvaka«, okinčana z lepimi cvetkami, na tem prostoru. Če pa je kaka deklica prignala prva na pašo, jo vsi častijo in jo imajo za »kraljičko«. Lepo jo opletejo in obvežejo s cvetjem, zvečer jo pa spremljajo svečano domov, okrog nje veselo pojejo in piskajo na »žvegle«. Deklici so nekdaj pravili »Lepa Leksa«. Tako poroča Trstenjak v »Novicah« 1857.

*

Za Binkošti nabirajo gospodinje po travi roso z rjuhami. S tem si po nasvetu čarovnic pridobijo koristi tujih krav. Pravijo, da čarovnice na Duhovo pred solnčnim vzhodom vlačijo po mejah in pašnikih rjuhe, da so čisto mokre od rose. »Copernice« to roso iztisnejo in ž njo poškropijo travo svojim kravam, vsled česar ne dobivajo samo od svojih krav izreden dobiček, nego tudi od onih, ki se tam pasejo, koder so vlačile rjuhe. Ako pa hočejo imeti še več koristi od tujih krav, si preskrbijo kak klin ali »lunek« od voza tistega gospodarja. Ukradeni klin je treba zabiti v tram, prek njega je treba vreči vrv in mahoma nateče iz njega mleko. (Razlag v »Zori 1852.)

*

O Binkoštih pokajo hlapci z biči, da nimajo coprnice do živine moči. (Ob Ščavnici.)

Tudi razlaga.

Učitelj: »Kdo mi more navesti ta ali oni razlog, zakaj se zbirajo vsi veletoki in reke v morju?«

Janezek: »Da ne postanejo slaniki preslani!«